

Malwina Jaworska-Wołyński¹

Udział Rzecznika Praw Dziecka w postępowaniu sądowoadministracyjnym

Słowa kluczowe: sądy administracyjne, orzecznictwo, Rzecznik Praw Dziecka

Keywords: administrative courts, case law, the Children's Ombudsman.

Streszczenie

Celem publikacji jest przedstawienie problematyki udziału Rzecznika Praw Dziecka w postępowaniu sądowoadministracyjnym. Na jej potrzeby dokonano analizy orzecznictwa dostępnego w Centralnej Bazie Orzeczeń Sądów Administracyjnych. Przywołane rozstrzygnięcia pokazują, że podejmowane przez Rzecznika Praw Dziecka w postępowaniu sądowoadministracyjnym działania są ukierunkowane na potrzebę ochrony praw najmłodszych, ale aktywność ta jest zarazem limitowana charakterem funkcjonowania w polskim porządku prawnym sądów administracyjnych i ich właściwością rzeczową.

Abstract

Participation of the Children's Ombudsman in Administrative Court Proceedings

The publication aims at presenting the problem of participation of the Children's Ombudsman in administrative court proceedings, based on the analysis of case law available in the Administrative Courts Case Law Database. Referenced judicial decisions demonstrate that while actions taken by the Children's Ombudsman in the administrative court

---

¹ ORCID ID: 0000-0002-1830-0250, doktor. E-mail: ina_j@o2.pl.

proceedings focus on the necessity of protecting the rights of the youngest ones, the Ombudsman's activity is limited by the nature of the judicial activity of administrative courts within the Polish legal framework and by their subject-matter jurisdiction.

✱

I. Uwagi wstępne

Zamysłem publikacji jest przedstawienie roli Rzecznika Praw Dziecka (RPD) w postępowaniu sądownoadministracyjnym oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie jak wykorzystuje przysługujące mu kompetencje w praktyce funkcjonowania sądów administracyjnych. Zasadniczy zamiar obejmuje ukazanie kiedy i w jakim zakresie angażuje się w zawisłe przed tymi sądami spory, a przez to jak na gruncie sądownictwa administracyjnego wypełnia przypisaną mu na poziomie Ustawy Zasadniczej rolę ombudsmana specjalizującego się w ochronie praw najmłodszych.

Podjętą niniejszą analizę trzeba na wstępie zauważyć, że Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.² wprowadzając obok Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) instytucję RPD nie sprecyzowała żadnych konkretów ani co do pozycji ustrojowej ani co do jego kompetencji³. Określiła to uchwalona trzy lata później ustawa⁴. Jej przyjęcie stanowiło tym samym realizację art. 72 ust. 4 Konstytucji RP, który zakładał „istnienie oprócz ombudsmana o ogólnym zakresie działania, także ombudsmana wyspecjalizowanego wyłącznie w sferze ochrony wolności i praw nieletnich”⁵. Wprawdzie na dzień uchwalenia Ustawy Zasadniczej funkcjonowały organy powołane do działań związanych ze strzeżeniem praw najmłodszych, jednak ustrojodawca z uwagi na specyfikę materii zdecydował o powołaniu nowego organu, co też stanowiło

² Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm., dalej Konstytucja RP.

³ L. Garlicki, M. Derlatka, Art. 72, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016, s. 788.

⁴ Dz.U. 2017, poz. 922, zw., dalej uRPD.

⁵ Ł. Żukowski, *Rola Rzecznika Praw Dziecka w ochronie praw dzieci*, [w:] *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym*, red. M. Jabłoński, Wrocław 2014, s. 873.

istotny krok nie tylko na kanwie krajowego porządku prawnego, ale również w skali międzynarodowej⁶, gdzie dostrzegana potrzeba przyjęcia mechanizmów związanych z ochroną najmłodszych oscylowała bardziej wokół rozwiązań ustawowych niż umocowania konstytucyjnego⁷.

Konstytucja RP nie przesądza wprost pozycji ustrojowej tego organu, ale już sama nazwa determinuje istotę jego kompetencji, jaką jest ochrona praw dziecka⁸. Określenie „rzecznik praw” sugeruje bowiem nawiązanie do modelu ombudsmána, co wyklucza nadawanie RPD kompetencji do podejmowania rozstrzygnięć o wiążącym charakterze⁹. Także w toku prac nad ustawą wskazywano bardziej na jego funkcje opiekuńcze niż kontrolne¹⁰. W piśmiennictwie można spotkać jednak także pogląd traktujący RPD jako jeszcze jeden organ kontroli i ochrony prawa, który choć nie został wyszczególniony w rozdziale IX Konstytucji RP, to już w samym założeniu instytucjonalnym posiada cechy wspólne dla tej grupy¹¹.

II. Kompetencje RPD a działalność sądów administracyjnych

RPD podejmuje działania mające „na celu zapewnienie dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności i podmiotowości”¹². W tym zakresie działa na rzecz ochrony jego praw, szczególnie: prawa do życia i zdrowia, prawa do wychowania w rodzinie, prawa do godziwych warunków socjalnych, prawa do nauki¹³. Jego aktywność ukierunkowana jest też na ochronę najmłodszych przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, de-

⁶ W. Skrzydło, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz*, Warszawa 2007, s. 70.

⁷ Ł. Żukowski, op.cit., s. 873; D. Górecki, *Rzecznik Praw Dziecka, [w:] Sześć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Doświadczenia i inspiracje*, red. L. Garlicki, A. Szmyt, Warszawa 2003, s. 91.

⁸ M. Florczak-Wątor, Art. 72, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019, s. 243.

⁹ L. Garlicki, M. Derlatka, op.cit., s. 788.

¹⁰ Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z 19 listopada 1999 r. w sprawie ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka, <http://orka.sejm.gov.pl/proc3.nsf/opisy/617.htm> (17.01.2021).

¹¹ Ł. Żukowski, op.cit., s. 873.

¹² Art. 3 ust. 1 uRPD.

¹³ Art. 3 ust. 2 uRPD.

moralizacją, zaniedbaniem, innym złym traktowaniem¹⁴. Szczególną troską otacza dzieci niepełnosprawne¹⁵.

Aby działalność RPD była rzeczywista i efektywna został wyposażony w uprawnienia umożliwiające wypełnianie powierzonych zadań, a wśród nich legitymację do działania przed sądami powszechnymi, prawo do wszczęcia postępowania administracyjnego, wniesienia skargi do sądu administracyjnego oraz uczestniczenia w tych postępowaniach na prawach prokuratora¹⁶. Oznacza to, że RPD jest upoważniony do aktywnego udziału w toczących się postępowaniach, jak również sam może być ich inicjatorem. Uprawnione to dotyczy także sądów administracyjnych, tj.: Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkich sądów administracyjnych¹⁷, które są powołane do kontroli działalności administracji publicznej¹⁸. Dokonują oceny prawidłowości określonych w art. 3 ust. 2 ustawy- Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi¹⁹ prawnych form działania administracji, jak również bezczynności lub przewlekłości. Ogólnie rzecz ujmując zasadniczym celem i efektem kontroli jest wyeliminowanie z obrotu aktów i czynności nieodpowiadających prawu. Stąd sąd bada czy organy w sposób należyty ustaliły okoliczności stanu faktycznego oraz zastosowały właściwą normę prawa materialnego²⁰.

Zgodnie z art. 8 § 2 p.p.s.a. RPD może wziąć udział w każdym toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym, „a także wnieść skargę, skargę kasacyjną, zażalenie oraz skargę o wznowienie postępowania, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praw dziecka”. W takim przypadku przysługują mu prawa strony²¹. Przepis ten w przytoczonym brzmieniu został dodany do p.p.s.a. 9 listopada 2010 r. na mocy ustawy z 24 września 2010 r. o zmianie uRPD oraz niektórych innych ustaw²². Jej *ratio legis* sprowadzało

¹⁴ Art. 3 ust. 3 uRPD.

¹⁵ Art. 3 ust. 4 uRPD.

¹⁶ Art. 10 ust. 1 uRPD.

¹⁷ Art. 2 ustawy z 25 lipca 2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. 2021, poz. 137).

¹⁸ Art. 184 Konstytucji RP.

¹⁹ Dz.U. 2019, poz. 2325 ze zm., dalej p.p.s.a.

²⁰ Wyrok WSA w Białymstoku z 27 maja 2020 r., sygn. akt I SA/Bk 409/20, CBOSA (19.02.2021).

²¹ Art. 8 § 2 p.p.s.a.

²² Dz.U. Nr 197, poz. 1307.

się do wzmocnienia kompetencji RPD m.in. w postępowaniach sądowych²³. Regulacja ta w systematyce wewnętrznej znalazła swoje miejsce w rozdziale poświęconym przepisom ogólnym procedury sądownoadministracyjnej, a RPD został wymieniony obok prokuratora i RPO, tj. podmiotów, które nie działają w sprawie we własnym interesie, ale w interesie ogólnym odpowiednio: ochrony praworządności i praw człowieka i obywatela²⁴. Sama decyzja o udziale w postępowaniu zależna jest wyłącznie od oceny tych podmiotów, a jej słuszność nie podlega weryfikacji sądu²⁵. Wystarczy, że według ich opinii udział w postępowaniu podyktowany jest koniecznością ochrony wspomnianych praw. W przypadku RPD przesłankę wyznacza tu potrzeba ochrony praw dziecka.

Nadto, niniejszy organ został wyposażony w uprawnienie służące ujednoczeniu orzecznictwa. Może bowiem wystąpić z wnioskiem o podjęcie przez NSA uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozdzźwięk w orzecznictwie²⁶. Co prawda z p.p.s.a. nie wynika, iż wystąpienie przez RPD o podjęcie uchwały limitowane jest w jakikolwiek sposób, ale zasadnym wydaje się przyjęcie poglądu, iż zaistniałe rozbieżności powinny dotyczyć materii związanej z ochroną praw dziecka.

III. Działalność RPD w świetle orzecznictwa sądownoadministracyjnego

Analiza orzecznictwa, dostępnego w Centralnej Bazie Orzeczeń Sądów Administracyjnych²⁷, wskazuje na aktywność RPD w omawianym postępowaniu. Wymienione w art. 3 ust. 2 uRPD prawa stanowiły, te których potrzeby ochrony dopatrył się RPD przez wszczęcie lub dołączenie do postępowania.

---

²³ Uzasadnienie do projektu nr VI.2266 ustawy z 24 września 2010 r. o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka oraz niektórych innych ustaw, <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/2266.htm> (19.02.2021).

²⁴ Obecnie art. 8 p.p.s.a. wymienia jeszcze Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców.

²⁵ A. Kabat, *Art. 8*, [w:] B. Dauter, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 86; M. Romańska, *Art. 8*, [w:] *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, red. T. Woś, Warszawa 2016, s. 187.

²⁶ Art. 264 § 2 w zw. z art. 15 § 1 pkt 2 p.p.s.a.

²⁷ <https://orzeczenia.nsa.gov.pl/cbo/query>, dalej CBO SA.

Zakresem zaskarżenia obejmował przy tym nie tylko decyzje właściwych organów²⁸, ale również podejmowane przez nie czynności²⁹, a nawet uchwały³⁰. Kryterium limitującym aktywność RPD był zakres spraw poddanych kognicji sądów, a związanych ze wspomnianą kontrolą działalności administracji publicznej. W tym zaś obszarze jego uwaga koncentrowała się wokół zagadnień z zakresu polityki socjalnej. W istotnej części inicjatywa RPD ukierunkowana była na wystąpienie ze skargą lub dołączenie do postępowania, którego przedmiot stanowiły decyzje w przedmiocie świadczeń rodzinnych³¹. W składanych skargach, pismach procesowych, skargach kasacyjnych RPD odnosząc się do przysługujących dziecku świadczeń, które na jego rzecz pobiera rodzic (opiekun) podkreślał, że mają one służyć dobru dziecka i interpretacja przepisów regulujących warunki ich przyznawania nie może być dokonana w oderwaniu od tego celu. Wskazując na pojęcie „dobra dziecka” jako kluczowe w sprawach dotyczących najmłodszych³² sprzeciwiał się jakiegokolwiek dyskryminacji dzieci w zakresie realizacji ich praw konwencyjnych, w tym stanowiących element zabezpieczenia społecznego. Zakwestionował m.in. odmowę przyznania wnioskodawczyni – obywatelce Ugandy posiadającej zezwolenie na pobyt ze względów humanitarnych – zasiłku rodzinnego na dziecko, będące obywatelem RP z tego wyłącznie powodu, że na karcie pobytu nie posiadała adnotacji „dostęp do rynku pracy”. RPD wskazał tu na potrzebę systemowej wykładni art. 1 ust. 2 pkt 2d ustawy o świadczeniach rodzinnych³³ zauważając, że osobą faktycznie władną do uzyskania świadczenia jest małoletnia, a jego pozbawienie stanowi naruszenie art. 26 Konwencji

²⁸ Wyrok NSA z 12 października 2018 r., sygn. akt I OSK 305/18; wyrok WSA w Łodzi z 16 października 2018 r., sygn. akt II SA/Łd 532/18; wyrok WSA w Krakowie z 19 grudnia 2013 r., sygn. akt III SA/Kr 935/13; CBOSA (1.09.2021).

²⁹ Wyrok NSA z 14 lipca 2020 r., sygn. akt I OSK 1604/19; wyrok WSA w Białymstoku z 27 października 2017 r., sygn. akt II SA/Bk 550/17; CBOSA (1.09.2021).

³⁰ Wyrok NSA z 12 maja 2010 r., sygn. akt I OSK 672/10; wyrok WSA w Rzeszowie z 14 stycznia 2020 r., sygn. akt II SA/Rz 750/09, CBOSA (1.09.2021).

³¹ Wyrok WSA w Warszawie z 3 grudnia 2019 r., sygn. akt I SA/Wa 1889/19; wyrok WSA w Warszawie z 21 maja 2020 r., sygn. akt VIII SA/Wa 76/20; wyrok WSA w Lublinie z 12 października 2017 r., sygn. akt II SA/Lu 318/17, CBOSA (1.09.2021).

³² Wyroki WSA w Poznaniu z 4 lutego 2021 r., sygn. akt IV SA/Po 1940/20 i sygn. akt IV SA/Po 1950/20, CBOSA (1.09.2021).

³³ Dz.U. 2020, poz. 111, dalej u.s.r.

o prawach dziecka³⁴. Statuuje on prawo do korzystania z systemu zabezpieczenia społecznego oraz obliguje państwa do podjęcia niezbędnych kroków do osiągnięcia pełnej realizacji tego prawa³⁵. Stąd różnicowanie sytuacji małoletnich obywateli polskich w zakresie dostępu do zasiłków wg kryterium obywatelstwa i tytułu pobytowego rodzica nie służy celom u.ś.r. i jest sprzeczne z wartościami i normami konstytucyjnymi³⁶.

Poza zakresem działalności RPD nie pozostały kwestie związane z zagwarantowaniem dzieciom prawa do nauki. Warto przywołać sprawę, której przedmiot stanowiła czynność organu gminy odmawiająca zorganizowania bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka z niepełnosprawnością wymagającą kształcenia specjalnego do szkoły. Zdaniem organu wybrana przez rodzica szkoła nie była najbliższą dla miejsca zamieszkania dziecka, co zwalniało go z obowiązku zapewnienia przewozu lub zwrotu kosztów. Motywując zasadność zaskarżenia RPD wskazał, że zgodnie z art. 39 ust. 4 ustawy Prawo oświatowe³⁷ przez najbliższą szkołę należy rozumieć taką, która zapewnia uczniowi z niepełnosprawnością realizację orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, położoną najbliżej jego miejsca zamieszkania. Definicja ta nie wyklucza jednak aby szkołą w tym znaczeniu była ta znajdująca się na terenie innej gminy, powiatu lub województwa, zgodnie z wyborem dokonany przez rodziców. Stąd interpretując definicję „najbliższej szkoły” trzeba mieć na uwadze nie tylko kwestie odległości, ale również inne okoliczności, tj. aby była to szkoła, która w najlepszy sposób będzie zapewniała wyrównanie szans edukacyjnych, postęp w procesie dydaktyczno-wychowawczym, realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu oraz warunki harmonijnego rozwoju³⁸.

Uwagę RPD przykuła także uchwała podjęta w przedmiocie trybu udzielania i rozliczania dotacji dla niepublicznych przedszkoli. Zaskarżając niniejszy akt RPD wniósł o stwierdzenie nieważności zawartych w nim przepisów, które uzależniają wysokość dotacji dla niepublicznego przedszkola od wymia-

³⁴ Dz.U. 1991, Nr 120, poz. 526.

³⁵ Art. 26 ust. 1 Konwencji.

³⁶ Wyrok NSA z 14 marca 2018 r., sygn. akt I OSK 1164/16, CBOSA (1.09.2021).

³⁷ Dz.U. 2018, poz. 996 ze zm.

³⁸ Wyrok WSA w Gliwicach z 14 stycznia 2019 r., sygn. akt IV SA/Gl 646/18, CBOSA (1.09.2021).

ru godzin opieki nad dziećmi oraz faktycznej liczby uczęszczających do niego dzieci w wymiarze miesięcznym. Wskazał, że wprowadzone ograniczenie nie znajduje uzasadnienia w prawie powszechnie obowiązującym. Na podstawie bowiem art. 90 ust. 4 ustawy o systemie oświaty lokalny prawodawca ma za zadanie określić jedynie właściwy tryb udzielania i rozliczenia dotacji, a nie podstawy obliczenia jej wysokości³⁹. Stanowisko to podzielił sąd I instancji uwzględniając skargę, a dalej NSA oddalając skargę kasacyjną Rady Gminy⁴⁰.

IV. Współdziałanie RPD z RPO

Prezentując działalność RPD na gruncie sądownictwa administracyjnego, nie sposób nie poruszyć zagadnienia współdziałania z RPO. Oba organy, podobnie zresztą jak prokurator czy Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, mają pozycję samodzielną. Przystępując do postępowania, żaden z nich nie jest zobligowany do wskazania, do której strony przystępuje, chociaż w praktyce trudno wyobrazić sobie taką sytuację, zwłaszcza w odniesieniu do RPD⁴¹.

Opublikowane orzeczenia pokazują, iż kontroli sądów administracyjnych poddano sprawy, do których wstąpił zarówno RPD, jak również RPO. Przykładem tego jest wyrok w sprawie decyzji odmawiającej przyznania zasiłku rodzinnego na dzieci. Wnioskodawczynią była cudzoziemka przebywająca z dziećmi na podstawie ochrony uzupełniającej z powodu przemocy domowej ze strony męża i niedostatecznej opieki przed tym zjawiskiem przez władze kraju pochodzenia. Odmawiając przyznania zasiłku organy wskazały, iż przesłanką jego nabycia jest przebywanie i zamieszkiwanie na terytorium RP cudzoziemca korzystającego z ochrony uzupełniającej wraz z członkami rodziny. Tymczasem w sprawie ojciec dzieci i mąż wnioskodawczyni nie zamieszkuje z nią i dziećmi. W sprawie Rzecznicy zgodnie wywiedli, że przyjęte stanowisko jest wadliwe, a wykładnia wskazująca na konieczność zamieszkiwania z wszystkimi członkami rodziny jako warunek przyznania zasiłku nie

³⁹ Wyrok NSA z 12 maja 2010 r., sygn. akt I OSK 672/10, CBOSA (1.09.2021).

⁴⁰ Wyrok WSA w Rzeszowie z 14 stycznia 2020 r., I sygn. akt I SA/Rz 750/09 i wyrok NSA z 12 maja 2010 r., sygn. akt I OSK 672/10, CBOSA (1.09.2021).

⁴¹ B. Dauter, Art. 92, [w:] B. Dauter, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2018, s. 346.

odpowiada celowi świadczeń rodzinnych. Pogląd ten podzielił sąd podkreślając słuszność ich argumentacji i wskazując, że intencją ustawodawcy było to, aby ubiegający się o świadczenie przebywał na terenie RP przez okres zasiłkowy wraz z tymi członkami rodziny, na które on przysługuje⁴².

Rzecznicy zgodnie też uznali, że koniecznym jest przystąpienie do postępowania, w którym problem oscylował wokół decyzji odmawiającej wydania dowodu osobistego małoletniemu z uwagi na to, że w ocenie organów regulacje prawne nie pozwalają na wpisanie w dowodzie osobistym dwóch osób tej samej płci jako rodziców posiadacza dokumentu⁴³. Zawisły przed Sądem spór stanowił swoisty rezonans, podjętej przy udziale RPO i RPD, uchwały Składu 7 Sędziów NSA z 2 grudnia 2019 r. (sygn. akt II OPS 1/19)⁴⁴, w której przyjęto, że obowiązujące w Polsce regulacje nie dopuszczają transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice wpisane są osoby tej samej płci. Jednocześnie zastrzeżono, że niedopuszczalność transkrypcji w żadnym wypadku nie może prowadzić do sytuacji uniemożliwiającej uzyskanie przez obywatela polskiego dokumentu tożsamości i numeru PESEL⁴⁵.

Kwestionując odmowę wydania dowodu osobistego Rzecznicy podkreślali, że prawo do jego posiadania przysługuje każdemu obywatelowi polskiemu, a dokument ten ma istotne znaczenie z punktu widzenia praw dziecka, chronionych poziomem konstytucyjnym oraz konwencyjnym. Zdaniem RPD nie do pogodzenia z obowiązkiem kierowania się w pierwszej kolejności potrzebą zabezpieczenia najlepszego interesu małoletniego jest pozbawienie go możliwości uzyskania dokumentu, który potwierdza *erga omnes* posiadanie polskiego obywatelstwa, umożliwia realizację prawa do tożsamości i warunkuje korzystanie z traktatowej swobody przepływu osób. Niniejsze podzielił RPO wskazując nadto na potrzebę ujawnienia w rejestrze PESEL i dowodzie osobistym danych osób tej samej płci jako rodziców, czego z kolei nie zaaprobował RPD⁴⁶.

⁴² Wyrok WSA w Lublinie z 4 sierpnia 2016 r., sygn. akt II SA/Lu 492/16 CBOSA (1.09.2021).

⁴³ Wyrok WSA w Warszawie z 20 listopada 2020 r., sygn. akt IV SA/Wa 1618/20, CBOSA (1.09.2021).

⁴⁴ CBOSA (1.09.2021).

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ Wyrok WSA w Warszawie z 20 listopada 2020 r., sygn. akt IV SA/Wa 1618/20, CBOSA (1.09.2021).

Sąd uchylił zaskarżone decyzje dzielając stanowiska Rzeczników co do konieczności wydania dowodu osobistego, a jednocześnie odmówił zasadności poglądu odnośnie ujawnienia osób tej samej płci jako rodziców wskazując, iż niniejsze nie wynika z treści uchwały, jak też jest nie do pogodzenia z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego⁴⁷.

V. Zakończenie

Przywołane orzeczenia pokazują, że RPD podejmował działania ukierunkowane na potrzebę ochrony praw najmłodszych, ale jego aktywność była limitowana charakterem funkcjonowania sądów administracyjnych i przyznaną im właściwością rzeczową. W szczególności angażował się w sprawy, w których przedmiot zaskarżenia dotyczył świadczeń rodzinnych, a zatem w sposób bezpośredni miał wpływ na prawo do godziwych warunków życia. Wskazywał na potrzebę ochrony praw najmłodszych z akcentem, iż stanowi to istotną wartość konstytucyjną oraz konwencyjną. Zauważał potrzebę podejmowania przez organy administracji publicznej oraz sądy działań z priorytetowym uwzględnieniem dobra dziecka. Podkreślał konieczność systemowej oraz celowościowej wykładni przepisów stanowiących podstawę prawną zaskarżanych aktów. Na aprobatę zasługuje to, że przedmiotem skargi czynił nie tylko akty administracyjne wydawane w indywidualnych sprawach, ale również uchwały organów stanowiących gminy. Co istotne – z powodzeniem prezentował on swoje stanowisko tak w skardze oraz składanych pismach procesowych, jak również we wnoszonych skargach kasacyjnych. Próżno natomiast szukać rozstrzygnięć, w których kontroli sądu poddano opieszałość działania organów administracji publicznej. Przeprowadzona bowiem analiza pokazuje, iż poza zakresem zainteresowania RPD pozostała beczynność oraz przewlekłość postępowania.

W ocenie autorki obecne regulacje z powodzeniem pozwalają RPD uczestniczyć w postępowaniu sądownoadministracyjnym i skutecznie działać na rzecz ochrony praw dziecka. Na szczególną aprobatę zasługuje to, iż sama decyzja o jego udziale w postępowaniu nie podlega jakiegokolwiek weryfikacji ze strony sądu. Akcentuje to nie tylko niezależną pozycję procesową, ale również

⁴⁷ Ibidem.

właśnie samodzielny charakter funkcjonowania niniejszego ombudsmana w polskim porządku prawnym.

Ponadto, przypisanie RPD istotnej roli na gruncie funkcjonowania sądownictwa administracyjnego potwierdza przyznanie mu uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem o wydanie uchwały abstrakcyjnej, a swoistym niedostatkim legislacyjnym wydaje się pozbawienie go prawa do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, chociaż w zakresie oznaczonym przepisem art. 285b p.p.s.a. przysługuje ono Prokuratorowi Generalnemu i RPO.

Literatura

- Dauter B., *Art. 92*, [w:] B. Dauter, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Florczak-Wątor M., *Art. 72*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019.
- Garlicki L., M. Derlata, *Art. 72*, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. II, red. L. Garlicki, M. Zubik, Warszawa 2016.
- Górecki D., *Rzecznik Praw Dziecka*, [w:] *Sześć lat Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Doświadczenia i inspiracje*, red. L. Garlicki, A. Szmyt, Warszawa 2003.
- Kabat A., *Art. 8*, [w:] B. Dauter, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2018.
- Romańska M., *Art. 8*, [w:] *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, red. T. Woś, Warszawa 2016.
- Skrzydło W., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz*, Warszawa 2007.
- Żukowski Ł., *Rola Rzecznika Praw Dziecka w ochronie praw dzieci*, [w:] *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym*, red. M. Jabłoński, Wrocław 2014.